

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
DYDDIAD	18 Chwefror, 2021
PWNC	Adroddiad blynyddol gan y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth ar ran y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth yng nghyswllt cefnogaeth i Aelodau
PWRPAS	Cyflwyno drafft o'r adroddiad a fydd i'w gyflwyno i'r Cyngor Llawn ym mis Mai 2021 yn amlinellu'r gefnogaeth sydd wedi ei ddatblygu ac wrthi'n cael ei ddatblygu ar gyfer aelodau.
AWDUR	Geraint Owen, Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

1. Cyflwynir isod ddrafft o'r adroddiad sydd i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ym mis Mai 2021. Yn unol a gofynion Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, mae'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth yn gyfrifol am faterion penodol (dan Adran 11), fel a ganlyn:
 - Cyflawni rôl yr awdurdod lleol i benodi Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth
 - Adolygu'r gefnogaeth sydd ar gael yng nghyswllt staff, adeiladau ac adnoddau eraill sydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth, er mwyn sicrhau eu bod yn ddigonol ar gyfer gofynion y rôl,
 - Cynhyrchu adroddiad, o leiaf pob blwyddyn, i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yng nghyswllt cefnogaeth i Aelodau.
2. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar y datblygiadau a wnaethpwyd yn ystod y flwyddyn yn hytrach nag amlinellu'r holl gefnogaeth sydd ar gael i Aelodau, gan hefyd amlinellu blaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn i ddod.
3. Rwy'n parhau i bwysleisio fod yn rhaid wrth ddeialog agored gyda chi fel Aelodau etholedig er mwyn sicrhau fod y gefnogaeth a ddarperir i chi yn ateb eich gofynion ar gyfer y rôl ac felly rwy'n eich annog i gysylltu gyda mi neu'r Cadeirydd i godi unrhyw faterion perthnasol.
4. Yn ogystal, dymunaf ddiolch i holl aelodau'r Pwyllgor, ac i swyddogion y Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith, am eu cefnogaeth yn ystod y flwyddyn ddiwethaf gan edrych ymlaen at gyd-weithio i'r dyfodol er mwyn datblygu'r ddarpariaeth ymhellach.

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y
PENNAETH GWASANAETHAU
DEMOCRATIAETH
(2020/21)

- Cefnogaeth i Aelodau Etholedig
Gwynedd

RHOI POBL GWYNEDD YN GANOLOG I BOPETH RYDYM YN EI WNEUD • PUTTING THE
PEOPLE OF GWYNEDD AT THE CENTRE OF EVERYTHING WE DO

RHAGAIR

Mae'n bleser gennyf gyflwyno adroddiad blynyddol i Aelodau Cyngor Gwynedd. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar ddatblygiadau 2020/21 a'r hyn sydd i'w ddatblygu yn 2021/22.

Yn dilyn blwyddyn heriol, annisgwyl a gwahanol iawn yn 2020/21, mae'n ymddangos y bydd 2021/22 hefyd yn flwyddyn llawn heriau, o'r paratodau ar gyfer Etholiadau Llywodraeth Leol ym Mai 2022 i oblygiadau gweithredu Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Mae adolygu a gwella'r gefnogaeth sydd ar gael i Aelodau etholedig, er mwyn cyflawni'r rôl, yn rhan greiddiol o fy ngwaith i, ac mae mewnbyn a chefnogaeth aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth yn fy nghynorthwyo gyda'r gwaith pwysig yma.

Unwaith eto eleni, rwy'n annog unrhyw Aelod i beidio ag oedi rhag cysylltu, gyda mi yn uniongyrchol neu gyda Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth, pe byddech am drafod unrhyw agwedd o'r gefnogaeth sydd ei angen arnoch.

Dymunaf ddiolch a nodi fy ngwerthfawrogiad o'r holl ymdrechion a fu yn ystod y flwyddyn er mwyn cynnal y broses ddemocrataidd o fewn y Cyngor, gan edrych ymlaen i gydweithio ar ddatblygiadau pellach yn ystod y flwyddyn i ddod.

A handwritten signature in black ink that reads "Iwan Owen". The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

**Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth,
Pennaeth Adran Cefnogaeth Gorfforaethol**

Beth sydd wedi digwydd yn 2020/21

Mae hi yn amhosib edrych yn ôl ar 2020/21 heb sôn am bandemig Covid-19. Bu i'r pandemig effeithio ar bob elfen o fywyd bob dydd, ac o'i ganlyniad roedd rhaid ail edrych yn gyfan gwbl ar y ffordd roedd y Gwasanaeth Democratiaeth yn gweithio.

Dros y blynyddoedd diwethaf mae'r Gwasanaeth wedi bod yn ystyried sut i alluogi Aelodau fynychu cyfarfodydd a phwyllgorau o bell. Mae'r cynllun hwn wedi carlamu yn ei flaen eleni, yn benodol oherwydd y gofyn i gydymffurfio a chanllawiau Covid-19, gyda holl gyfarfodydd pwyllgorau'r Cyngor wedi'u cynnal yn rhithiol erbyn Hydref 2020. Er mwyn cynorthwyo Aelodau gyda'r newid hwn cynhaliwyd nifer o sesiynau hyfforddiant (sesiynau cyffredinol a fesul pwyllgor penodol) er mwyn rhoi cyfle i aelodau ymarfer ar Teams a Zoom cyn cynnal cyfarfod pwyllgor yn ffurfiol . Cynhyrchwyd canllawiau ar gyfer cadeirio cyfarfodydd rhithiol a rhannwyd arferion da i'w cofio amdanynt wrth gymryd rhan yn y cyfarfodydd ar-lein.

Cynhaliwyd 61* o bwyllgorau ffurfiol yn rhithiol yn ystod y flwyddyn gyda pob un hefo darpariaeth i'w cynnal yn ddwyieithog. Bu i pob Aelod gymryd rhan mewn o leiaf un cyfarfod pwyllgor rhithiol. Yn ogystal, ers mis Hydref 2020, llwyddwyd i gynnal cyfarfodydd yn unol a'r dyddiadau yn yr amserlen pwyllgorau a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn yn ôl ym mis Mawrth 2020.

Bu i gyfarfodydd y Cabinet a'r Cyngor llawn gael eu gwe ddarlledu yn fyw gyda mwy na 30 o recordiadau byw o'r holl gyfarfodydd wedi eu cynnwys ar y wefan o fewn cyfnod byr i'w cynnal.

Hoffwn ddiolch yn arbennig eleni i'r Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth am yr holl gefnogaeth mae'r swyddogion yno wedi ei roi i'r Tim Gwasanaethau Democratiaeth (ac i Aelodau) ac am fod mor barod i gynnig cyngor a datrys problemau sydd wedi codi. Hyn oll er mwyn sicrhau fod modd cynnal cyfarfodydd rhithiol yn effeithiol a llwyddiannus.

Yn ystod y pandemig bu i'r Gwasanaeth barhau i ddarparu'r holl gefnogaeth arferol, sy'n cynnwys:

- ✓ Trefnu, cyhoeddi a chofnodi cyfarfodydd y Cyngor – yn amserol ac i safon uchel yn gyson. Mae 90% o raglenni yn cael eu cyhoeddi yn electroneg 5 diwrnod gwaith clir cyn cyfarfodydd gan y Cyngor.
- ✓ Yn unol a chanllawiau Covid-19 Llywodraeth Cymru mae 100% o hysbysiadau penderfyniadau Pwyllgorau wedi eu cyhoeddi yn electroneg o fewn 5 diwrnod gwaith clir yn dilyn unrhyw bwyllgor.
- ✓ Cydymffurfio gyda gofynion Panel Annibynnol Cymru ar gydnabyddiaeth ariannol gan sicrhau talu cyflogau a threuliau Aelodau yn amserol.
- ✓ Cefnogaeth wleidyddol i'r grwpiau gwleidyddol cymwys
- ✓ Adolygu'r cydbwysedd gwleidyddol yn unol â'r gofyn
- ✓ Cynnig sesiynau mentora 1-1 ar gais aelodau

- ✓ Cynhyrchu Newyddlen i ddiweddarau'r aelodau o'r trafodaethau y Pwllgor Gwasnaethau Democratiaeth

Yn ogystal, hoffwn dynnu eich sylw at y prosiectau penodol a nodir isod:

Porth Aelodau:

Ers rhai blynyddoedd bellach mae datblygu'r "Porth" wedi bod ar raglen waith y Gwasanaeth er mwyn darparu gwybodaeth yn hwylus ac amserol i Aelodau. Yn ystod 2019/20 bu i waith pellach gael ei wneud i ddatblygu safle mewnwyd ar gyfer Aelodau a fyddai'n cynnwys yr holl wybodaeth berthnasol. Bu i'r cynllun gael ei roi i un ochr ar ddechrau 2020/21 gan fod angen canolbwyntio yn benodol ar sicrhau parhad pwyllgorau ffurfiol yn ystod y Pandemig. Fodd bynnag, ail gychwynwyd ar y gwaith yn ystod chwarter olaf y flwyddyn ac yn dilyn treialu'r fewnwyd ar ei newydd wedd gyda nifer fechan o Gynghorwyr, mae'r ddarpariaeth ar gael i bob Aelod.

Mae'r fewnwyd yn cael ei ddiweddarau'n gyson ond mae swyddogion yn awyddus iawn i glywed eich barn a chael eich mewnbwn i sicrhau fod yr wybodaeth sydd ar gael yno yn ddefnyddiol a bod yr hyn yr ydych yn chwilio amdano yn rhwydd ac yn hwylus i'w ddarganfod.

Holiadur Aelodau

Yn ôl ym mis Chwefror 2020 anfonwyd holiadur at bob un Cynghorydd i holi eu barn ynghylch y gefnogaeth a ddarperir gan y Tîm Gwasanaethau Democratiaeth, yn ogystal â beth ellid ei wneud i wella'r gefnogaeth honno. Cafwyd nifer uchel o ymatebion gyda dros 80% o'r Aelodau yn nodi fod y gefnogaeth a ddarperir yn "dda iawn".

Fodd bynnag, cyflwynwyd nifer o syniadau ynghylch beth ellir ei wella. Y mater a godwyd gan y mwyafrif o Aelodau oedd yr angen i wneud mwy o ddefnydd o gyfarfodydd ar lein. Fel ag y nodwyd eisoes, mae eleni wedi amlygu'r camau enfawr sydd wedi eu cymryd i symud y cynllun hwn yn ei flaen gyda golwg i sefydlu trefniadau tymor hir yn ystod y flwyddyn i ddod.

Bydd holiadur arall yn cael ei anfon at yr Aelodau cyn diwedd 2020/21 (***byddwn yn diweddarau ar yr ymatebion cyn ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn***)

Blaenoriaethau 2021/22

Fodd bynnag, nid da lle gellir gwell ac yn yr ysbryd o anelu am welliant parhaus, gweler y cynlluniau isod ar gyfer ceisio symud y ddarpariaeth ar gyfer Aelodau Etholedig i'r lefel nesaf yn ystod 2021/22.

Adeiladu ar ddatblygiadau eleni

Mae 2020/21 wedi bod yn flwyddyn o newid ond yn amlwg bydd angen parhau i ddatblygu ac i adeiladu ar y newidiadau sydd wedi bod yn i'r ffordd o weithio. Mae cyfres o arferion da wedi'u cyflwyno yn ystod y flwyddyn ond bydd nifer o wersi i'w dysgu yn ogystal. Bydd angen cymryd amser i fyfrio gan bwysu a mesur yr holl ddatblygiadau a gyflawnwyd.

Bydd angen adolygu'r fframwaith ar gyfer cyfarfodydd i'r dyfodol pan fyddwn i gyd yn camu allan o'r pandemig ac i'r 'normal' newydd. Yn benodol bydd angen ystyried sut y bydd pwyllgorau yn cael eu cynnal, bo hynny yn rhithiol, wyneb i wyneb neu'n gyfuniad o'r ddau.

O dderbyn y bydd yr adolygiad yn arwain at gasgliad y byddai modd cynnal rhai cyfarfodydd ple bo rhai Aelodau mewn ystafell bwyllgor ac eraill yn ymuno o gartref, bydd angen ystyried addasiadau a buddsoddiad yn y cyfleusterau presennol er mwyn sicrhau bod y dechnoleg yn gweithio yn rhwydd ac yn effeithiol. Yn amlwg mae hyn hefyd yn cyd-fynd a gobfynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Yn fuan yn 2021/22 gobeithir gwe ddarlledu yn fyw o Bwyllgorau Cynllunio ynghyd a'r Pwyllgorau Craffu. Golygai hyn y bydd y gwasanaeth yn ôl yn gwe ddarlledu yn unol â'r rhaglen waith.

Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2020

Bydd gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn dod i rym yn raddol yn ystod 2021/22 a bydd angen sicrhau ein bod yn cydymffurfio gyda'r amodau o fewn y Ddeddf. Bydd angen edrych yn fanwl ar rai elfennau megis;

- gofynion gwe-ddarlledu,
- annog pobl leol i gymryd rhan pan fo llywodraeth leol yn gwneud penderfyniadau,
- dyletswydd i wneud a chyhoeddi cynllun deisebau,
- parhau gyda'r gwaith o sicrhau mynediad o bell fel modd o hwyluso gallu Aelodau i gyfrannu mewn pwyllgorau.

Etholiadau 2022

Gydag etholiadau llywodraeth leol ar y gorwel ym Mai 2022, bydd angen parhau a'r gwaith o baratoi ar eu cyfer.

Bydd angen parhau â'r gwaith o hybu amrywiaeth ymhlith ymgeiswyr, yn arbennig yn nhermau pobl ifanc, lleiafrifoedd ethnig a merched. Amlygir y bydd angen datblygu'r gwaith o geisio adnabod y rhwystrau gan sefydlu rhaglen waith i ymateb i hynny gan gydwethio hefo'r grwpiau gwleidyddol yn unigol er mwyn hyrwyddo'r agenda hon.

Er mwyn adeiladu ar y gwaith da a wnaethpwyd cyn Etholiad 2017 bydd angen:

- datblygu sesiynau codi ymwybyddiaeth ar gyfer rhai sydd yn rhoi eu henwau ymlaen i sefyll yn yr etholiadau ym Mai 2022. Bydd hyn yn gyfle i ddarpar Aelodau ystyried a deall y sefyllfa cyn iddynt gael eu henwebu yn ffurfiol – gan geisio sicrhau gwell eglurder o'r cyfleoedd iddynt, y gofynion arnynt, a'r gefnogaeth sydd ar gael iddynt yn dilyn etholiad llwyddiannus.
- adolygu a pharatoi rhaglen anwytho ar gyfer Aelodau etholedig yn y Cyngor newydd ôl-Mai 2022. Derbyniwyd sylwadau adeiladol a defnyddiol am y rhaglen anwytho yn 2017, ac mae angen cynllunio'r sesiynau anwytho a hyfforddiant dilynol ddigon ymlaen llaw gan ystyried sylwadau a dderbyniwyd eisoes yn ogystal ag ymgynghori ymhellach gydag Aelodau presennol.
- ystyried addasrwydd cyfarpar electroneg. Mae angen cychwyn ystyried yn awr beth yw / fydd anghenion Aelodau etholedig a'r Cyngor i'r dyfodol, gan ddechrau paratoi ac ystyried beth yw'r cyfarpar mwyaf addas i'w gynneg i Aelodau yn dilyn etholiadau Mai 2022.